

DÜŞMANLARIMIZIN PATRONU “STRATEJİK ORTAĞIMIZ”

Jeopolitik Dergisi, Kasım 2007

Yıldırım Koç¹

Osmanlı Devleti'nin son 50-60 yıllık tarihinde ülkeyi içten parçalamaya çalışanlar arasında, Ortadoğu'da ilişkiler kurmaya çalışan Amerikalılar da vardı. Amerikalılar o tarihlerde Ermeni kartına ağırlık veriyordu. Bir Amerikan misyoner örgütü, Osmanlı ülkesinin dört bir tarafında, sayıları 400'ü aşan okullar kurdu. Bu okullarda eğitilenler öncelikli olarak Ermenilerdi. Amaç, Ermenileri Protestan yaparak yakınlaşmak ve Ortadoğu politikasında onları kullanmaktı. Bugün İzmir'de, İstanbul-Üsküdar'da ve İçel-Tarsus'ta bulunan okullar, bunların son kalıntılarıdır. Kayseri-Talas'taki okul ise çalışmasına 1967 yılında son vermiştir. Diğer taraftan, başka bir Amerikan misyoner grubu tarafından İstanbul-Bebek'te kurulan Robert Lisesi (Robert Akademi) de özellikle Bulgarların eğitimine ağırlık vermiştir. 1877-78 Osmanlı – Rus Savaşı'ndan sonra kurulan Bulgaristan'ın önderlerinin önemli bir bölümü Robert Akademi mezunudur.

ABD, Birinci Dünya Savaşı sonrasında, Monroe Doktrini'ne geri döndü; Amerika kıtasına kapandı. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle Ortadoğu'da Fransa'nın ve İngiltere'nin boşaltmak zorunda kaldığı yere talip oldu. Bu süreçte, Arapların önemli bir bölümünün Sovyetler Birliği'ne yakınlaştığı koşullarda, İsrail, İran ve Türkiye üzerinde oynadı. Bu devletlerle iyi ilişkiler geliştirirken, hem Sovyetler Birliği'nin etkisini kırmak, hem de yedekte bulundurmaya amacıyla, Kürt milliyetçileriyle teması sürekli olarak gündemde tuttu. 1946 yılında İran'ın kuzey bölgeleri Sovyetler Birliği'nin işgali altındayken Sovyetler Birliği tarafından kurulan Mehabad Kürt Cumhuriyeti deneyiminden ders çıkararak, Sovyetler'in bölgede Kürtler arasındaki etkisini kırmaya ve kullanılmaya müsait durumda olan Kürt aşiretlerini gerektiğinde kullanmaya yönelik kapsamlı stratejiler geliştirdi. Bölgede en güvenilir müttefiki olan İsrail ile bazı Kürt aşiretleri arasında köklü ilişkiler kurdu.

Soğuk Savaş koşullarında Sovyetler Birliği'nin ABD ittifakı içinde yer alan ülkelerle çevrilmesinde Yeşil Kuşak anlayışı da kullanıldı. Bu süreçte Türkiye'nin toprak bütünlüğü belirli bir ölçüde güvence altına alındı. Ancak Türkiye Cumhuriyeti, NATO içinde bulunmanın her türlü tehlikeye karşı bir güvence oluşturmadığını ve bazı durumlarda Türkiye'nin güvenliğine katkıda bulunmadan riskler yarattığını, 1960 yılındaki U-2 olayında, 1962 Küba krizi sonrasında Jüpiter füzelerinin Türkiye'nin onayı ve hatta bilgisi olmaksızın çekilmesinde ve 1964 Johnson mektubunda yaşadı.

Türkiye Cumhuriyeti, bu tavırlar karşısında dış politika seçeneklerini artırmaya çalıştı. Daha sonra Avrupa Birliği'ne dönüşen Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerini geliştirdi. 1964 yılında Kruşçev'in yerine geçen Brejnev'le birlikte Türkiye politikalarında önemli değişiklikler olan Sovyetler Birliği ile ekonomik ve kültürel ilişkilerinde 1960'ların ortalarında önemli bir nitelik değişimi yaşandı.

Türkiye'nin bu adımlarına ABD'nin yanıtı, 1965 yılında Kürdistan Demokratik Partisi - Türkiye'nin kurdurulması oldu. ABD, Türkiye'nin yeni dış politika arayışlarına Kürt kartını kullanarak yanıt verdi.

ABD'nin Ortadoğu'daki ve Türkiye'deki Kürt kökenlilerle ilişki kurma çabaları 1970'li yıllarda sendikal ilişkileri de kullanarak devam etti.

Bu dönemde Amerikan Sendikalar Federasyonu AFL-CIO'nun ABD dış politikası ile nasıl uyumlu bir çalışma içinde bulunduğunun göstergelerinden biri, AFL-CIO'nun yayın organınının 1977 Nisan sayısında yer alan “Kürtlerin Trajedisi” yazısıdır. Smith Hempstone tarafından

¹ Türkiye YOL-İŞ Sendikası Eğitim Dairesi Başkanı ve ODTÜ İktisat Bölümü ek zamanlı öğretim görevlisi.

yazılan ve AFL-CIO'nun yayın organında yayımlanan yazıda, bu tarihte AFL-CIO Genel Başkanı olan George Meany ile Irak'taki Kürt hareketinin başında bulunan Molla Mustafa Barzani'nin "şahsi arkadaş" olduğu belirtilmektedir. Yazının bazı bölümleri şöyledir ²:

"Jimmy Carter, Amerikan dış politikasına yeniden bir ahlak unsuru getirilmesinin gereğini defalarca dile getirmiştir. Eğer Devlet Başkanı ifadelerinde samimi ise, söylediklerini yerine getirmek için Kürtlerden daha uygun bir başlama noktası olamaz.

"Başlangıçtan beri Kürtler, tarihin sillesini yemişler ve aldatılmışlardır. Arap olmayan bu Müslüman halk, eski Med kavminden gelen Perslerle yakın akraba olup, modern İranlıların ataları sayılırlar. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sevr Antlaşması ile kendilerine bağımsız ayrı bir devlet sözü verilmişti. Bunun yerine 10 milyon Kürt, Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Sovyetler Birliği'ne taksim edilmişlerdir.

"Kürtler, kendilerinden gerek yiğitlik ve gerekse sayı bakımından çok daha az olan birçok topluma tanınan bir hakkı, Başkan Woodrow Wilson tarafından söz verilmiş bir hakkı, kendi kaderlerini kendilerinin tayini hakkını istemektedirler.

"1930'lu yıllarda Türkiye'de birçok Kürt ihtilali, çok sayıda cana kıyılarak ezilmiş ve dünya bu duruma seyirci kalmıştır...

"Akciğer kanserine yakalanmış olan Barzani'nin, 1976 yılı Temmuz ayında büyük bir 'iyilik gösterisi' içinde Amerika'ya gelerek Minnesota Eyaleti'nde Mayo kliniğinde tedavi altına alınmasına müsaade edildi. Ancak, Başkan Ford ile Kissinger, Kürtlerin aldatılmasının başkanlık seçimlerine etki edecek bir sorun haline gelmesine izin vermeyeceklerdi. Yanında devamlı surette CIA ile SAVAK ajanlarının bulunacağı Barzani, AFL-CIO Başkanı George Meany, Senatör Henry Jackson gibi şahsi arkadaşlarını görmeye gidebilecek, ancak hiç bir şekilde basına herhangi bir açıklama yapamayacaktı. Bugün için Barzani kanser ile pençeleşerek ve kalbi kırık olarak Washington'da aldatılmış bir toplumun temsilcisi olarak yaşamaktadır. Bu aldatmada Amerikan hükümetinin önemli bir rolü olmuştur.

"İşte bu nedenlerle eğer Başkan Carter, Amerikan dış politikasında iyi ahlak unsuruna dönme konusunda ciddi ise, aldatılan Kürtlere, bu cesur ve şerefli topluma bazı küçük yardımlarda bulunarak işe başlayabilir. Bu toplum, geleceğini ve hayatlarını Amerika'ya inanarak ortaya koymuşlar ve kaybetmişlerdir. Carter'in bu konuda yapabileceği pek fazla şey yoktur. Hürriyet yolunda hayatlarını kaybetmiş veya yaralanmış Kürtleri yeniden canlandıramaz. Carter, Kürtlere kaybettikleri hürriyetlerini geri veremez. Ancak Carter, Iraklıları güneydeki belirli bir bölgede yaşamaya zorlanmış Kürtleri Kuzey'e, alışık oldukları yüksek topraklarına dönmeye ikna edebilir. İdamları durdurabilir; evleri ellerinden alınmışlara evlerinin geri verilmesini sağlayabilir. Çoğunluğu ailelerinden ayrılmış olarak İran'da sürgünde bulunan Kürtlere daha fazla hürriyet tanınması konusunda Şah nezdinde girişimlerde bulunabilir. Ve son olarak, bu ülkeye gelmek isteyen ve yeni bir hayat arayan Kürtlere tanınan vize sayısını artırılabilir (bugüne kadar 500'den az vize verilmiştir)."

Amerikan Sendikalar Federasyonu (AFL-CIO), Türkiye'de Kürt kökenli vatandaşlarımız arasında çalışma yapmada, görünüşte bir işçi örgütü olan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü'nü (AAFLI) kullandı. CIA'nın denetimindeki AAFLI, özellikle Çukurova bölgesinde Güneydoğu'dan gelen tarım işçileriyle ilişki kurmaya çalıştı.

Ancak AAFLI'nin bu çalışmalarına ilişkin kaygı ve tepkilergündeme gelmede gecikmedi. Bu konuda ortaya çıkan rahatsızlıklar, TÜRK-İŞ Adana Bölge Temsilcisi Hüseyin Elbek, Tarım-İş Sendikası Genel Başkanı Zeynel İrmak ve Tarım-İş Adana Şube Başkanı Bedrettin Kaykaç'ın imzasıyla 11 Mart 1980 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Merkezi'ne aşağıdaki yazıyla iletildi ³:

"TÜRK-İŞ, Tarım-İş, AAFLI arasında, Çukurova bölgesindeki gezici tarım işçilerine uygulanmak üzere hazırlanan uygulama ortak projesi AAFLI'nin aşağıda belirteceğimiz tavır ve işlemleri nedeniyle önemli ve tehlikeli ölçüde aksamaktadır.

"1) AAFLI yetkililerinin Güney ve Güneydoğu bölgelerinde yaptıkları incelemeler ve çalışmalar büyük bir gizlilikle yürütülmektedir. Bu çalışmalarla ilgili rapor TÜRK-İŞ ve Tarım-İş'e verilmemektedir. Bu husus yetkililere anlatıldığında, 'muhabıml AAFLI'dir; başkalarına rapor vermek zorunda değilim,' şeklinde cevaplanmaktadır.

"2) İnceleme ve çalışma yapılacak bölgelerin tesbiti AAFLI yetkililerince tek taraflı ve yine gizlilik içinde yürütülmektedir.

"Amaç dışında belli sosyal ve kültürel yapıdaki köyler seçilmekte, bu köylerde kimlerle temas kurulduğu ve nelerin yapıldığının açıklanmaması için AAFLI yetkilileri büyük gayret göstermektedir.

"3) Bu proje içinde istihdam edilen kimseler hakkında ve TÜRK-İŞ'in ve de Tarım-İş'in bilgisi olmaksızın AAFLI tarafından tek taraflı olarak işe alınmakta ve çalıştırılmaktadırlar. Bunların yaptıkları işler de keza açıklanmamakta ve gizli tutulmaktadır.

² Hür sendikalar Haber Bülteni, Cilt 32, Sayı 4, Nisan 1977 (çevrilmiş metin temin edilebildi).

³ 11 Mart 1980 tarihli rapor, daktilo metin, 2 s.

“Bu haliyle projenin amacına ulaşmasına imkan görülmemektedir. Öte yandan AAFLI tarafından yürütülen bu çalışma türünün milli güvenliğimiz bakımından ciddi endişeler duyulmaktadır. Bu nedenle ortak projenin yeniden gözden geçirilmesi, sonuç karara bağlanıncaya kadar uygulanmanın durdurulması görüşünderiz.

“Yetkililerin konuyu müzakere etmeleri sırasında aşağıda açıklanan önerilerin dikkate alınmasını arzederiz.

“Önerilerimiz:

“1) Çalışma yapılacak bölgeler, il, ilçe ve köy olarak TÜRK-İŞ, Tarım-İŞ ve AAFLI arasında önceden belirlenmeli ve bir takvime bağlanmalıdır. Keza ana komite toplantılarının da bir takvime bağlanması zorunludur.

“Yapılan araştırma ve çalışmalarda TÜRK-İŞ yada Tarım-İŞ yetkililerinden bir kişinin mutlak surette hazır bulundurulması belirlenmelidir.

“Çalışma sonuçlarını gösteren aylık raporlar her üç tarafa da verilmelidir.

“2) Proje uygulanması sırasında istihdam edilecek personelin tesbiti TÜRK-İŞ ve Tarım-İŞ tarafından yapılmalı, çalışma sorumluluklarının bu iki teşekküle ait olacağı prensibe bağlanmalıdır.

“3) Proje bütçesinin müştereken tesbit ve onaylanması zorunlu görülmektedir.”

TÜRK-İŞ ile AAFLI arasındaki ilişkiler bu eleştirilere karşın sürdü. Bu durum, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz ve Genel Sekreteri Sadık Şide'nin imzasıyla 31 Ağustos 1984 tarihinde TÜRK-İŞ Adana Bölge Temsilciliğine yazılan yazıda da ortaya çıkmaktadır. Yazıda aşağıdaki uyarı yer almaktadır⁴:

“AAFLI'nin Güneydoğu'daki bazı köylerde yürütmekte olduğu çalışmaların amacını aşan bir görünüm kazandığı, bazı şikayet ve uyarıların gelmeye başlamasından anlaşılmaktadır. Durumun tarafınızdan tetkik edilerek bir rapor hazırlanmasını Yönetim Kurulumuz gerekli görmüştür.”

Bu belgeler, Amerikan emperyalizminin Soğuk Savaş yıllarında bile Kürt kartını güçlendirerek kenarda tuttuğunu, bu süreçte sendikacılık hareketinin de kullanıldığını göstermektedir.

ABD'nin Kürt kartı 1991 yılından itibaren daha farklı bir biçimde gündeme geldi.

ABD açısından Türkiye “güvenilir uşak“ değildir. Türkiye,

- Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Amerikan mandacılarını kullanmış ve daha sonra tasfiye etmiştir;
- 1964 yılından itibaren bağımsız davranışlara girmiştir;
- 1974 yılında haşhaş ekimini yeniden serbest bırakmıştır;
- 1974 yılında Uluslararası antlaşmalardan doğan haklarını kullanarak Kıbrıs'ın yüzde 37'sini ele geçirmiştir;
- Amerikan ambargosuna karşı 1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni kurmuştur;
- 1975 yılında Türkiye'deki Amerikan üs ve tesislerini kapatmıştır;
- 1991 yılında Amerika'nın taşeronu olmayı reddetmiş ve Irak'a saldırmamıştır;
- 2003 yılında ABD güçlerine büyük kolaylık sağlayacak ve Türkiye'yi Irak bataklığına çekecek tezkereyi reddetmiştir;
- 11 askerinin başına çuval geçirilmesine, Eşref Bitlis'in öldürülmesine, PKK'ya lojistik destek sağlanmasına ve benzeri birkaç olaya da gereken cevabı vermiştir.

ABD, Büyük Ortadoğu Projesi'nde askeri açıdan kullanabileceği bir uşak aramaktadır. Ayrıca, bu uşağın ılımlı İslam projesinde de işe yaraması önemlidir. Rusya Federasyonu'nun ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin gücünün ve etkisinin her geçen gün artması, ABD'nin uşak ihtiyacını daha da güçlendirmektedir.

Türkiye ise bu rolü reddetmektedir. Türkiye'de bu rolü üstlenmeye hazır birçok hain olmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu rolü net bir biçimde reddetmiştir.

Bu durumda Kürt kartı yeniden devrededir.

⁴ TÜRK-İŞ'in 31 Ağustos 1984 gün ve 84-3844-5/33 sayılı yazısı.

“Kürt kartı“ yalnızca bölücü terör örgütü değildir. Başta Barzani olmak üzere, diğer Kürt aşiretleri ve ülkemizde teröre doğrudan henüz bulaşmamış olan diğer bölücüler de Kürt kartında rol sahibidir.

Türkiye Cumhuriyeti, tarihinin en büyük tehdidiyle, Kürt ırkçılarıyla ümmetçilerin ABD destekli saldırısıyla veya emperyalizmin Kürt ırkçıları ve ümmetçilerle birlikte saldırısıyla karşı karşıyadır.

Bu koşullarda yapılması gereken, Atatürk’ün millet tanımı temelinde bütünleşmektir, her türlü ırkçılığa ve ümmetçiliğe karşı açık tavır almaktır.

Bu ulusalcı tavır alış, net ve açık bir biçimde anti-emperyalist olmalıdır. ABD emperyalizmine olduğu kadar, Avrupa Birliği emperyalizmine de karşı tavır açık bir biçimde alınmalıdır.

Irak’ın kuzeyinde bir kukla devletin kurulmasına izin verilmemelidir.

Türkiye Cumhuriyeti, vatanın ve ulusun bütünlüğünü sağlamak amacıyla, içte ve dışta kendisini savunma hakkını kararlı bir biçimde sonuna kadar kullanmalıdır.